

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce:

Moderní metody sociální práce s migranty mimo rámec registrované sociální služby v ČR, Case study: Rodinné konference

Autor práce: Bc. Markéta Fišarová

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.)

Studentka si zvolila velmi zajímavé a nedostatečně prozkoumané téma sociální práce s migranty mimo rámec registrované sociální služby v ČR a podle názvu bylo jejím záměrem soustředit se na moderní metody, a konkrétněji na rodinné konference.

Autorka si vymezila následující cíle 1) *Popsat realitu práce sociálních pracovníků mimo registrované služby a zmapovat geografickou a jazykovou dostupnost těchto služeb skrze analýzu: a. současného systémového rámce registrovaných sociálních služeb pro migranty a jeho vlivu na formování profese sociálního pracovníka, b. prostorové působnosti a jazykové vybavenosti pracovníků, c. vlivu migračních politik na škálu poskytovaných služeb.*

2) *Definovat příležitosti a rizika realizace sociální práce mimo registrovanou sociální službu na základě rozhovorů s respondenty.* (s. 13–14)

Dále je uvedeno: *Na základě cílů práce si autorka položila tři výzkumné otázky:*

☒ *V jakých konkrétních městech/krajích jsou poskytovány sociální služby pro migranty?*

☒ *Jak jsou poskytovány sociální služby pro migranty v ČR?*

☒ *Jaké služby jsou poskytovány mimo rámec registrované sociální služby?* (s. 14)

Cíle a výzkumné otázky jsou široké a ambiciózní. Bohužel – stejně jako obsah práce – jen částečně odpovídají názvu práce, který sugeruje zaměření se na metody, a hlavně na jednu z nich tj. rodinné konference. (to poslední ani v cílech ani ve výzkumných otázkách ani jinde v úvodu bohužel není reflektováno). Působí to dojmem, jako by studentka chápala pojmy *služby* a *metody* jako synonyma.

Práce balancuje mezi oborem sociální práce a geografie. Studentka se sice snaží o *zmapování geografické a jazykové dostupnosti služeb*, text je však velmi úzce propojen s oborem sociální práce a přesahuje rámec geografie (např. podkapitoly *Formování profese sociálního pracovníka s migranty* či *Case study rodinné konference*).

Práce s literaturou (teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.)

Autorka pracovala s vhodnými zdroji. Používala i cizojazyčnou literaturu. Zohlednila i novější publikace. Je škoda, že v práci nejsou však reflektovány relevantní články k rodinným konferencím, k integraci cizinců či např. k transformaci sociálních služeb z časopisu *Sociální práce*.

Teoretická část práce je věnována akulturaci (tento koncept studentka dobře uchopuje), sociální politice ČR (v této kapitole se ovšem skrývá jak sociální práce, tak vzdělání sociálního pracovníka i

otázka sociálních služeb) a integraci cizinců.

K teoretickému ukotvení práce mám několik připomínek:

- 1) bylo by vhodné, kdyby autorka upřesnila, co chápe pod pojmem *migrační zkušenost*, protože ve 2. kapitole píše, že pojem migrant zahrnuje mj. i kategorii *cizinec pobývající v rámci krátkodobého schengenského pobytu (bez i s vízovou povinností)*, ovšem to by znamenalo (nejen v případě této kategorie), že autorka zohledňuje i turisty a ty pravděpodobně nemá na mysli. Dále je překvapující, že je první odstavec Diskuze (na konci práce) opět věnován pojmu migrant – a nově je zde uvedena jeho mezinárodní definice.
- 2) Odstavce věnované rodinným konferencím a uvedené v teoretické části by si zasloužily zvláštní podkapitolu namísto toho, aby jako jediná specifická metoda byly uvedeny v podkapitole Metody a způsoby sociální práce (2.2.4)

Metodika práce (vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.)

Praktická část práce se fakticky skládá ze tří částí: *desk research*, kvantitativního výzkumu (dotazníkové šetření – 40 dotazníků) a kvalitativního výzkumu (3 polostrukturované rozhovory).

Na základě *desk research* (práce s registrem sociálních služeb) studentka zmapovala dostupnost sociálních služeb pro migranty v Česku, kterou následně zobrazila na několika mapách (kapitola č. 3).

Připomínka k mapám: Na obrázku č. 4 je – podle popisu v textu – znázorněná místní dostupnost odborného sociálního poradenství. Proč je v legendě číslo 6.1-13, namísto 7-13? Je možné, že počítala studentka nějaké *částečné* služby? (stejně je to v případě obrázku č. 5 – Terénní programy)

V kvantitativním a kvalitativním výzkumu se studentka snažila naplnit vymezené cíle práce a odpovědět na výzkumné otázky, nicméně žádný z těch výzkumů se netýkal ani metod ani rodinných konferencí, které jsou zmíněny v názvu práce.

Připomínka ke kvalitativnímu výzkumu: není jasné, jakým způsobem otázka č. 3 přibližuje k naplnění cílů práce, také překvapuje konkrétnost otázky č. 7 oproti obecnějším ostatním otázkám.

Připomínka k dotazníkovému šetření: není jasné, jak autorku přibližují k naplnění cíle práce některé otázky, např. dost místa je věnováno otázce zemí původů osob, se kterými pracují respondenti (vč. tabulky), to ovšem nekoresponduje s výzkumnými otázkami ani s cíli práce.

V této části se už objevuje určitý nepořádek a nepřehlednost, pravděpodobně způsobena šíří oblasti, kterou studentka chtěla obsáhnout a možnostmi, které jí výzkum poskytl.

Analytická část práce (správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy)

V analytické části je určitý nepořádek a nedostatek vedení čtenáře je zde nejvíce citelný. Je patrné, že studentka bojovala s otázkou, co a jakým způsobem do textu zahrnout a co s čím provázat. Jestliže teoretická část je poměrně dobře zvládnutá, tak v analytické části jsou dost velké nedostatky.

Níže uvádím jen několik příkladů:

Omezení odpovědi na výzkumnou otázku: *Jak jsou poskytovány služby mimo rámec RSS?* na otázku jazyka a tlumočení je zdaleka nedostatečné.

V případě odpovědi na otázku *Jaké potřeby migrantů nejsou naplňovány v rámci registrované sociální služby?* více místa je v práci určeno pro přímé citace než věnováno jejich analýze, příp. analýze jiných dat přispívajících k odpovědi na tuto otázku. (s. 60) Podobně je tomu v případě Formování profese sociálního pracovníka s migranty (s. 64–66)

Naopak v podkapitole 5.5 Příležitosti a rizika práce mimo rámec registrované služby studentka neodkazuje na výzkum (např. kolik respondentů odpovědělo na danou otázku tak a tak).

Skutečnost, že osoby mimo RSS vytvářejí s „klienty“ i osobní vazby, které jim ve výsledku pomáhají při snadnější socializaci do společnosti, není pouze velkou příležitostí, jak píše autorka – může být i velkým rizikem (např. přílišná angažovanost vedoucí k vyhoření, překrytí sociální sítě pomáhajícího se sociální sítí migranta apod.)

Kapitola *Případová studie* (o rodinné konferenci) působí dojmem, že je jen přilepená k ostatním částem práce. Autorka nevysvětluje dostatečně, jak zapadá tato část práce do zbytku textu a jak pomáhá naplnit stanovené cíle.

Není jasné, jaké typy služeb mimo RSS jsou poskytované migrantům a odpověď, že *jedná o široké spektrum činností, které vykonávají osoby, které se profesně definovaly v osmi kategoriích (dobrovolník, dula, interkulturní pracovník, lékař, lektor vzdělávání, pracovník v sociálních službách, sociální pracovník a výzkumník)* (s. 77) je zdaleka nedostatečná.

Autorka správně provazuje koncept integrace v Berryho pojetí a rodinné konference, to ovšem nereflktuje cíle ani výzkumné otázky práce.

Je pozitivní, že studentka na různých místech práce uvádí, jaké oblasti by byly vhodné pro další zkoumání, případně, jakým způsobem by bylo možné to provést.

Závěry práce (odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.)

Závěry práce z velké části odpovídají na výzkumné otázky, s tím, že některé odpovědi zdaleka nejsou dostatečné (příklady viz výše) a samotné výzkumné otázky – jak už bylo několikrát zmíněno – jsou nedostatečně propojeny s názvem práce.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

K formální úpravě: chybí zarovnání do bloku.

Dále:

Práci by prospělo, kdyby autorka vedla čtenáře (a tím i sebe): vysvětlovala, co bude následovat a jak ta která část navazuje na jiné části práce a jak přibližuje k naplnění cíle práce a jak souvisí s názvem práce. Bez toho se čtenáři hůř sleduje logiku stavby textu.

V Diskuzi a Závěru je patrný spěch mající za následek nepořádek v textu.

Práce je doplněná četnými přehlednými tabulkami a mapami. Moje pochybnosti vzbuzuje však potřeba prezentovat jednotlivé – a velmi nečetné – služby zvláště na různých mapách. Domnívám se, že by byla postačující jedna mapa s rozlišením různých služeb různými barvami teček.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Kvalita práce se s přibývajícím textem snižuje. Zatímco první kapitoly byly napsány na poměrně dobré úrovni, z posledních částí práce je patrný určitý spěch.

Práce – ať už podle názvu anebo cílů a výzkumných otázek – měla velký potenciál obohatit znalosti o možnostech integrace migrantů v ČR, který bohužel nebyl dostatečně využit.

S ohledem na výše uvedené doporučuji práci hodnotit známkou 3 podle kvality obhajoby.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

S ohledem na výsledky výzkumu, jaká doporučení by studentka formulovala pro sociální či integrační politiku ČR?

Datum: 20. 1. 2018

Autor posudku: Agnieszka Zogata Kusz, Ph.D.

Podpis: